

Initiatief Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering : 27 juni 2019

Onderwerp : Instellen lokale rekenkamer en vaststellen bijbehorende verordening

Voorgestelde beslissing:

1. De verordening op de Lokale Rekenkamer 2019 vast te stellen;
2. Een keuze te maken voor 2a of 2b:
  - a. Twee raadsleden als lid van de Lokale Rekenkamer te benoemen waarvan één de coalitie vertegenwoordigt en één de oppositie.
  - b. Vier leden van de gemeenteraad en/of fractieassistenten te benoemen als lid van de Lokale Rekenkamer waarvan twee de coalitie vertegenwoordigen en twee de oppositie.
3. De griffier verzoeken om een werving te starten voor een voorzitter (bij keuze voor 2a: en twee externe leden) van de Lokale Rekenkamer, de auditcommissie te verzoeken om de selectie te doen en daarover de commissie AFE te adviseren waarna de raad tot benoeming kan overgaan.
4. Voor kennisgeving aannemen dat de wet op de Rekenkamerfunctie binnen enkele jaren kan veranderen waarbij alleen externe leden lid kunnen zijn wat kan/moet leiden tot aanpassing van de verordening.

Aanleiding

De afgelopen jaren is er een discussie geweest over de vorm en inhoud van de Rekenkamerfunctie.

- Begin 2017 is er in de commissie AFE in een oriënterende beraadslaging een memo besproken over de diverse mogelijkheden om de rekenkamer vorm te geven
- Op 1 februari 2018 heeft er een expertmeeting plaatsgevonden waarbij o.a. de voorzitter van de landelijke vereniging van Rekenkamers aanwezig was.
- Naar aanleiding van deze meeting hebben de griffier en de concerncontroller op verzoek van het Presidium de eerdere memo in april 2018 geactualiseerd.
- In de commissie AFE van 4 juni 2018 zijn de verschillende opties besproken. Toen is besloten om eerst een auditcommissie in te stellen en deze commissie te vragen om een voorstel te doen over de vormgeving van een lokale rekenkamer.

Met dit voorstel voldoet de auditcommissie aan dit verzoek.

In dit voorstel werkt de auditcommissie op basis van enkele keuzes de verschillende alternatieven uit.

Daaruit volgt dit concrete voorstel. Deze opzet maakt het voor de raad mogelijk om de verschillende keuzes af te wegen en op basis daarvan een eigen oordeel te vormen over opzet van de rekenkamer.

Wat wordt met beslissing bereikt

De Rekenkamer heeft als doel het doen van onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid van gemeentelijk beleid. De raad geeft hiermee invulling aan (een deel van) haar controlerende taak en art. 81 van de Gemeentewet.

Argumenten om in te stemmen met voorgestelde beslissing(en)

De eerste keuze is of we deel willen nemen in een regionale Rekenkamer

Een regionale rekenkamer staat op een te grote afstand van de raad

Een regionale rekenkamer doet onderzoeken over eenzelfde onderwerp tegelijkertijd voor de deelnemende gemeenten. De onderzoeksonderwerpen zijn een grote gemene deler van hetgeen bij de gemeenten speelt. De rapporten kennen een algemeen deel dat geldt voor alle gemeenten vaak aangevuld met een specifiek deel dat per deelnemende gemeente wordt opgesteld.

De ervaring van enkele leden van de auditcommissie is dat dit vaak brede onderzoeken zijn die voor middelgrote gemeente minder praktisch hanteerbaar zijn.

Een voordeel van Regionale Rekenkamers is wel dat zij inzicht hebben bij alle deelnemende gemeenten en deze dus geanonimiseerd kunnen benchmarken. Daarnaast beschikken zij over meer budget zodat de leden vaak meer expertise zelf hebben (en een hogere vergoeding krijgen) en de onderzoeken door meer gerenommeerde bureaus worden uitgevoerd (die hogere tarieven hanteren).

De Auditcommissie adviseert om:

te kiezen voor een lokale rekenkamer waarbij de raad direct betrokken is bij keuze van onderwerpen en de onderzoeksopzet. Benchmarken blijft mogelijk alleen dan misschien niet zo diepgaand en op basis van openbaar beschikbare gegevens van vergelijkbare gemeenten.

De tweede keuze is de samenstelling van de Rekenkamer

Met externe leden biedt een lokale rekenkamer de raad een betere begeleiding en stimulans om onderzoeken te doen.

Een Rekenkamer kan bestaan uit:

- alleen externe leden of
- alleen raads- en evt. fractieleden of
- een mengeling van deze twee.

De huidige opzet is een rekenkamercommissie waarin een aantal raadsleden deelnemen. Deze zijn door de huidige raad (nog) niet benoemd in afwachting van dit voorstel. In de vorige raadsperiode zijn aan het begin van de raadsperiode wel enkele onderzoeken gedaan. In de laatste jaren is dit niet meer opgepakt.

Het beeld van de auditcommissie is dat het belangrijk is om kennis en kunde in de Rekenkamer te hebben over het doen van onderzoeken (onderzoeksvaardigheden). En daarnaast is het wenselijk dat de raad regelmatig dit onderwerp op de agenda heeft als stimulans om gericht invulling te geven aan dit instrument in het kader van haar controlerende taak.

De auditcommissie adviseert om:

de Rekenkamer samen te stellen uit een deel externe inbreng en eigen inbreng vanuit de raad. Externe inbreng in een rekenkamer helpt de raads- en fractieleden om, ondanks een drukke agenda, ook tijd en aandacht aan onderzoeken te besteden en dit op een professionele manier te doen mede met behulp van externe deskundigheid.

De derde keuze is de verdeling van de raadsleden en externen:

Hierbij zijn twee argumenten relevant die tegen elkaar moeten worden afgewogen:

- *Eerzijds om de schijn van politieke belangen te voorkomen is het belangrijk dat de Rekenkamer overwegend bestaat uit externe leden.*
- *Anderzijds Om de inbreng, betrokkenheid en draagvlak van de raad zo groot mogelijk te maken, is het belangrijk dat de Rekenkamer overwegend uit raads- en fractieleden bestaat waarbij de onafhankelijkheid wordt geborgd door een externe voorzitter.*

Een Rekenkamer bestaat vaak uit drie tot vijf leden. Drie leden is beperkt. Bij een gemengde inbreng van raad en extern kan het met twee raadsleden en een externe voorzitter. Dat legt echter een relatief grote druk op de leden.

Het voorstel is om dus uit te gaan van een Rekenkamer van vijf leden. Daarbij zijn er grofweg twee opties:

Ad 2.a twee raadsleden (één oppositie, één coalitie) en drie externe leden waarvan één voorzitter;

Ad 2.b vier raads- en fractieleden waarbij zowel oppositie en coalitie gelijk is vertegenwoordigd onder extern voorzitterschap.

Optie 2.b heeft als voordeel dat de inbreng en de betrokkenheid van de raad groot is. Dit vergroot de kans dat de rekenkamer de juiste onderzoeksopdrachten gaat uitvoeren en dat er draagvlak en motivatie is bij de raad om, in samenwerking met het college, met de uitkomsten daadwerkelijk wat te doen en daarop te monitoren.

Optie 2.a borgt meer de onafhankelijkheid van de onderzoeken en uitkomsten.

De grote bestuurlijke betrokkenheid bij de eerste optie kan namelijk ook een politiek nadeel hebben. De schijn dat de uitkomsten vooraf zijn bijgesteld, bijv. "milder" zijn gemaakt. En daarnaast is het nadeel bij de eerste optie dat er twee coalitiepartijen zijn die allebei deelnemen terwijl de oppositiepartijen niet allemaal kunnen/mogen deelnemen. Bij de tweede optie moet ook de coalitie kiezen wie namens hen beide deelneemt.

Beide nadelen van de eerste optie kunnen worden voorkomen door, net zoals bij de auditcommissie, alle fracties uit te nodigen voor deelname. Het vertrouwen moet er dan zijn, net zoals deze is uitgesproken bij de auditcommissie, dat het politieke debat plaatsvindt in de raadscommissie AFE en de raad.

Nadeel bij een grotere rekenkamer waarin alle fracties deelnemen is de werkdruk omdat immers alle leden inhoudelijke inbreng moeten hebben. Zich meer dan bijv. commissie AFE en raad, gedurende het onderzoek moeten verdiepen in de details en finesses in de analyse en conclusiefase.

De auditcommissie adviseert om:

Een rekenkamer met vijf leden te benoemen. Daarbij bij de keuze van de verdeling van raads-/commissieleden en externe leden een afweging te maken tussen enerzijds een mogelijke schijn van (te)veel inbreng van politieke belangen in de onderzoeksresultaten en anderzijds het draagvlak binnen de raad voor diezelfde onderzoeksresultaten.

Kanttekeningen

Nieuwe wetgeving

Het lijkt erop dat de minister beoogt dat rekenkamers uitsluitend uit externe leden mogen bestaan om onafhankelijkheid te borgen. De verwachting is dat deze nieuwe regelgeving in 2020 of 2021 van kracht wordt.

Het is dan aan de raad om af te wegen op welke wijze invulling kan worden gegeven aan deze regels. De raad heeft dan inmiddels enkele jaren ervaring opgedaan. Er zijn verschillende opties:

- 1) De nu voorgestelde opzet wordt gehandhaafd. De raad heeft dan blijkbaar positieve ervaringen met de mengvorm en kiest ervoor de wet niet toe te passen.
- 2) De raadsleden zijn formeel geen lid meer van de rekenkamer maar krijgen de status van adviseur. Uitgaande van een goede verstandhouding tussen de externe leden en de raadsleden. De externen zijn benoemd door de raad. Als de verstandhouding door deze stap minder wordt, bijvoorbeeld "hun eigen zin gaan doordrijven" en dus op afstand komen van de raad is de oplossing eenvoudig te bedenken.
- 3) De raadsleden treden uit de Rekenkamer. Als de raad minder positieve ervaringen heeft bijv. door het tijdsbeslag dat dit werk op de deelnemende raadsleden heeft, is het een optie om een rekenkamer aan te stellen die alleen uit betaalde externen bestaat. Overigens is dit een optie die ook geldt als de wetgeving blijft zoals die nu is.

Ondersteuning door de griffie

De ambtelijke ondersteuning moet worden geleverd vanuit de griffie. Dit om de onafhankelijkheid te waarborgen. Immers iedere medewerker die werkzaam is in de ambtelijke organisatie kan betrokken zijn bij taken die onderwerp zijn van de Rekenkamer.

Kosten, baten, dekking

Aan de rekenkamer zijn kosten verbonden. Hiervoor is in de begroting een budget opgenomen van bijna € 19.000 per jaar. Afhankelijk van het aantal externen en de vergoeding die zij krijgen, is het resterende budget voor het doen van onderzoeken.

Voor de vergoeding zijn er verschillende mogelijkheden:

- Een bedrag per uur wat in de praktijk varieert van € 25 tot € 80 per uur.
- Een vergoeding per bijgewoonde vergadering. Dat kan variëren van circa € 200 per vergadering tot € 800 tot € 1.000.
- Een bedrag per maand ongeacht de werkelijke hoeveelheid werk maar een ingeschatte hoeveelheid uren (12 tot 16 uur per maand ofwel 120 tot 160 uur per jaar). Voor een maandvergoeding kan worden gedacht aan € 300 tot € 500 per maand voor een voorzitter en € 250 tot € 350 per maand voor een extern lid. Het verwachte aantal uren per maand is uiteraard afhankelijk van de inschatting van:
  - o het aantal en de omvang/zwaarte van de onderzoeken die worden gedaan en
  - o de eigen inbreng die de rekenkamerleden hebben in de feitelijke onderzoeken versus de inbreng van een onderzoeksbureau.

De keuze is afhankelijk van enkele overwegingen die de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers aangeeft:

- administratieve lasten. Die zijn het laagste bij een vaste maandvergoeding. In de andere gevallen moet worden bijgehouden wat iedere externe inzet is, dat in een afzonderlijk proces moet intern worden doorgegeven aan de salarisadministratie en vervolgens worden uitbetaald.
- Verwachte inzet. Als er sprake is van meer dan één extern lid is de vraag of van ieder lid eenzelfde inzet in uren wordt verwacht. Als dat zo is, dan stimuleert een vaste maandvergoeding dat ze onderling de taken goed verdelen. Bij een variabele vergoeding kan het zijn dat men werk naar zich toe probeert te halen.
- Raming van kosten. Bij een vaste vergoeding zijn de totale kosten op jaarbasis goed te ramen. Bij een variabele vergoeding niet.
- Ongewenste neveneffecten. Een variabele vergoeding kan ertoe leiden dat externen een onderzoek intensiveren en in tijd uitrekken omdat dat hun eigen vergoeding verhoogt.

De auditcommissie adviseert om:

- uit te gaan van een vaste maandvergoeding en voor de reiskosten aan te sluiten bij de regeling die voor ambtelijke medewerkers geldt;
- voor de begroting 2020 en verder is om het huidige budget van € 19.000 voorlopig te handhaven. Mocht meer geld in 2020 nodig zijn kan dit worden gedekt uit de bestaande reserve van € 86.000. Op grond van ervaring in het komende jaar kan de raad in de volgende begroting 2021 e.v. bepalen of en zo hoeveel structurele verhoging van het budget nodig is;
- de capaciteit die bij de griffie nodig is voor de ondersteuning van de Rekenkamer met de griffier in overleg nader te bepalen.

Planning:

Auditcommissie 1 april 2019 en emailconsultatie 16 april 2019: opstellen initiatiefvoorstel

AFE 13 mei: het initiatiefvoorstel ontvangen en auditcommissie adviseren over indiening

Indiening initiatiefvoorstel bij de raadsvoorzitter: 14 mei

B&W 28 mei: wensen en bedenkingen

AFE 20 juni: voorbereiding besluitvorming

Gemeenteraad 27 juni: besluitvorming

Namens de Auditcommissie,

M.B.J. Looman
Griffier

J. Spronk
Voorzitter

Raadsvergadering d.d.

- conform voorstel
- zonder hoofdelijke stemming
- met algemene stemmen
- ..... stemmen voor ..... stemmen tegen
- aangenomen
- aangenomen met amendement .....
- aangehouden
- verworpen
- ter vergadering uitgereikt bij agendapunt .....
- in handen B&W gesteld
- opmerkingen/toezeggingen: .....
- .....